

МЕТОДОЛОГИЈА

за следење на имплементацијата

на Националната стратегија за спречување на
корупцијата и судирот на интереси 2026–2030 и
Акцискиот план за нејзино спроведување 2026-2030

Финансирано од
Европска Унија

МАКЕДОНСКИ
ЦЕНТАР ЗА
МЕГУНАРОДНА
СОРАБОТКА

Наслов: Методологија за следење на имплементацијата на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2026–2030 и Акцискиот план за нејзино спроведување 2026-2030

Издавач: Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС)

Автори: Снежана Камиловска Трповска и Лејла Тутиќ (МЦМС)

Дизајн: Контура ДОО Скопје

Скопје, јули 2026 година

Оваа публикација е финансирана од Европската Унија. Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на авторките Снежана Камиловска Трповска и Лејла Тутиќ и не нужно ги одразува ставовите на Европската Унија.

Сите права се задржани. Репродуцирањето, копирањето, трансмисијата или преводот на кој било дел од оваа публикација може да се изврши единствено со претходна дозвола на издавачите, заради цитирање во анализа на книгата и под услови изложени во продолжението.

Авторското право на оваа публикација е заштитено, но публикацијата може да се репродуцира на кој било начин без наплата за едукативни намени. За копирањето во други услови, за употреба во други публикации или пак за превод или адаптација, треба да се обезбеди претходна дозвола од издавачите.

Содржина

1. Вовед	4
2. Цел на методологијата	5
3. Опфат на следењето	6
3.1. Критериуми за приоритизација и интензитет на следењето на Националната стратегија	6
3.2. Институционален опфат	7
4. Основен методолошки пристап за следење на мерките	8
4.1. Следење на степенот на реализација на активностите	8
4.2. Следење на непосредните ефекти од реализацијата	8
4.3. Следење на финансиските импликации	9
5. Извори на податоци и начини на прибирање на податоци	10
5.1. Канцелариско истражување	10
5.2. Пријави од корисници на платформата	10
5.3. Барања за пристап до информации од јавен карактер	11
5.4. Дополнителни квалитативни методи	11
6. Оценување на степенот на реализација: семафор систем	12
7. Мерење на ефектите: пристап заснован на нова практична состојба	13
7.1. Ефект – да	13
7.2. Ефект – ограничен или нецелосен	13
7.3. Ефект – не може да се оцени	14
7.4. Ефект – не (нема ефект)	14
8. Финансиско следење на имплементацијата на Стратегијата	15
8.1. Финансиски семафор	15
9. Верификација и вкрстување на податоците	17
10. Прикажување на податоците на платформата	18
10.1. Рангирање на институции	18
11. Ризици поврзани со недонесување или неспроведување на Стратегијата	20
11.1. Ризик од недонесување на Стратегијата и Акцискиот план	20
11.2. Ризици од застој или недоволно спроведување	20
12. Ограничувања на методологијата	22
13. Заклучни напомени	23

1. Вовед

Следењето на имплементацијата на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2026–2030 е важно не само за да се констатира што е планирано, туку и за да се утврди што навистина се спроведува, во кој рок, со какви ресурси и со каков резултат. Досегашното искуство покажува дека и најдобро подготвените стратешки документи не носат промена сами по себе. Промената зависи од тоа дали мерките и активностите се спроведуваат, дали институциите преземаат одговорност за своите обврски, дали постои соодветна финансиска поддршка и дали јавноста може да препознае конкретен ефект во пракса. Оваа методологија воспоставува јасен, практичен и јавно разбирлив пристап за следење на имплементацијата на Стратегијата и Акцискиот план за нејзино спроведување. Следењето ќе го опфати целиот Акциски план, односно сите мерки и активности предвидени во него, при што активностите ќе се следат со различен интензитет во зависност од нивните рокови, значење, ризици и достапност на податоци.

Методологијата се темели на неколку основни принципи: целосен опфат на Акцискиот план, јасни критериуми за приоритизација на следењето, проверливи наоди, користење повеќе извори на податоци, вкрстување на информациите, семафор систем за прикажување на статусот на реализација, следење на непосредните ефекти и посебно следење на финансиската поддршка зад активностите.

Посебно внимание се посветува на разликата меѓу формално исполнување и фактичка промена во пракса. Затоа методологијата не се ограничува само на прашањето дали одредена активност е завршена, туку проверува и дали нејзината реализација создала нова практична состојба што може да се види, користи или провери.

Резултатите од следењето ќе се прикажуваат преку интерактивна јавна платформа, која ќе овозможи увид во статусот на активностите, надлежните институции, роковите, ефектите, финансиската поддршка и изворите на податоци. Платформата ќе овозможи и институционален приказ на спроведувањето, како и можност за користење информации и пријави од корисници како дополнителен сигнал за проверка на состојбите во пракса.

Методологијата ги зема предвид и ризиците поврзани со евентуално доцнење или недонесување на Стратегијата и Акцискиот план, како и ризиците од застој или недоволно спроведување по нивното донесување. Во такви случаи, следењето ќе овозможи анализа на причините за застојот, институционалното постапување, транспарентноста на процесот и факторите што влијаат врз реализацијата.

Предметната методологија е изготвена во рамки на проектот „Градење општество отпорно на корупција“, финансиски поддржан од Европската Унија, во чии рамки ќе се врши систематско следење на имплементацијата на Националната стратегија и Акцискиот план преку воспоставен механизам за мониторинг, евалуација и редовно известување.

2. Цел на методологијата

Целта на оваа методологија е да воспостави јасен, доследен и проверлив механизам за следење на имплементацијата на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2026-2030. Со неа треба да се обезбеди:

- Дали мерките и активностите од Акцискиот план се реализираат во согласност со утврдените рокови и обврски;
- Дали може да се утврди степенот на исполнување на обврските по надлежни институции, преку споредлив приказ на бројот на мерки и активности за кои се задолжени и степенот на нивна реализација.
- Дали реализираните активности довеле до нова практична состојба што може да се види, користи или провери;
- Дали за мерките се обезбедува соодветна буџетска поддршка и во кој обем таа се реализира;
- Дали јавноста има пристап до систематизирани и споредливи податоци за степенот на имплементација;

3. Опфат на следењето

Следењето ќе го опфати целиот Акциски план за спроведување на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2026–2030, односно сите мерки и активности предвидени во него. Опфатот не се ограничува само на одредени области, институции или активности, туку има за цел да обезбеди целосен и споредлив увид во степенот на имплементација на Стратегијата.

Основна единица на анализа ќе биде активната, бидејќи токму активната во Акцискиот план е најјасно определена преку надлежна институција, рок, очекуван резултат и индикатор. Сепак, наодите ќе се сумираат и прикажуваат и на ниво на мерка, област/сектор, надлежна институција и цела Стратегија, со цел да се добие поширока слика за напредокот и за распределбата на обврските меѓу институциите.

Овој пристап овозможува да се следи и формалното исполнување на активностите и поширокиот напредок во спроведувањето на мерките. Тој е особено важен затоа што дел од мерките се составени од повеќе активности, додека кај други мерката се сведува на една активност. Затоа, методологијата не создава паралелен систем, туку се надоврзува на структурата на Акцискиот план и ги користи веќе утврдените активности, рокови, надлежни институции и индикатори.

3.1. Критериуми за приоритизација и интензитет на следењето на Националната стратегија

Иако следењето ќе го опфати целиот Акциски план, сите активности нема да се следат со ист интензитет во секој извештаен период. Причината за тоа е што активностите имаат различни рокови за реализација, ниво на сложеност и степен на подготвеност за нивно спроведување, како и специфична релевантност во конкретен временски момент.

Критериумите утврдени во оваа методологија немаат за цел да исклучат одредени мерки или активности од мониторингот, туку да овозможат приоритизација на следењето, утврдување на динамиката на прибирање податоци и определување на степенот на деталност на анализата.

Приоритетно и подетално ќе се следат активностите:

- прво, чиј рок за реализација настапува во тековниот или следниот извештаен период;
- второ, чија реализација е предуслов за спроведување на други активности или мерки;
- трето, кои имаат значење за јавниот интерес, транспарентноста, отчетноста, интегритетот на институциите или спречувањето на корупцијата;

- четврто, кај кои постои повисок ризик од доцнење, формално исполнување без практична примена или недоволна финансиска поддршка;
- петто, за кои се појавиле информации, пријави, медиумски наоди или други сигнали што укажуваат на потреба од дополнителна проверка.

Активностите чиј рок сè уште не е настапен или за кои во конкретниот извештаен период не постојат доволно основи за детална проверка ќе се евидентираат во системот и ќе се означуваат како активности што не се предмет на детална оценка во тој период. На тој начин се обезбедува целосен опфат на Акцискиот план, но и рационално насочување на ресурсите кон активностите за кои е најрелевантно да се врши подлабинско следење.

3.2. Институционален опфат

Методологијата ќе овозможи и институционален приказ на спроведувањето. За секоја надлежна институција ќе се утврдува бројот на мерки и активности за кои е задолжена, нивниот статус на реализација, степенот на исполнување на преземените обврски и, каде што е применливо, поврзаната финансиска поддршка.

Институционалниот приказ нема да служи само за броење на реализирани и не-реализирани активности, туку и за подобро разбирање на распределбата на одговорностите, оптовареноста на институциите и евентуалните застои во спроведувањето. При толкувањето на податоците ќе се води сметка за бројот, роковите, сложеноста и природата на активностите за кои е задолжена секоја институција.

Ваквиот пристап овозможува да се прикаже не само вкупниот напредок во имплементацијата на Стратегијата, туку и степенот на институционална одговорност и отчетност во нејзиното спроведување.

4. Основен методолошки пристап за следење на мерките

Методологијата се заснова на три меѓусебно поврзани столба: следење на реализацијата, следење на непосредните ефекти и следење на финансиските импликации.

Следењето ќе го опфати целиот Акциски план, односно сите мерки и активности предвидени во него. Сепак, активностите нема да се следат со ист интензитет во секој извештаен период.

4.1. Следење на степенот на реализација на активностите

Првиот столб се однесува на тоа дали активностите од Акцискиот план се реализираат во согласност со предвидените рокови, надлежности и индикатори. Се следи и формалната и фактичката страна на спроведувањето: дали активната е започната, дали е завршена, дали е завршена во рок и дали постои проверлив доказ за тоа.

4.2. Следење на непосредните ефекти од реализацијата

Вториот столб е насочен кон ефектите, но на реалистично и проверливо ниво. Наместо да се тврди дека секоја мерка веднаш ја намалува корупцијата или целосно го менува однесувањето на институциите, се проверува дали активната создала нова практична состојба што може да се види, користи или провери.

Тоа значи дека, ако е донесен закон, се проверува дали постои нова и применлива нормативна рамка; ако е воспоставен електронски модул, дали тој е достапен и функционален; ако е предвидено објавување на податоци, дали тие се навистина јавни, целосни и употребливи.

Со ваков пристап, методологијата не ветува повеќе отколку што може да измери. Наместо широки и тешко докажливи тврдења, таа се задржува на непосредни резултати што може уверливо да се документираат.

4.3. Следење на финансиските импликации

Третиот столб е финансиското следење. Овој дел е важен затоа што искуството покажува дека добар дел од мерките остануваат на хартија кога нема навремено планирање, обезбедување и користење на средства. И самата стратегиска рамка упатува на тоа дека недоволното буџетско планирање и отсуството на систематско следење на ресурсите биле слабост и во претходните циклуси.

Финансиското следење ќе се спроведува на две нивоа: на ниво на поединечна мерка или активност и на ниво на целата Стратегија. Два пати годишно ќе се проверува дали надлежната институција побарала средства, во кој износ, дали тие средства биле одобрени и колкав дел од нив бил реализиран.

На овој начин не се следи само дали една мерка формално се спроведува, туку и дали таа била препознаена како буџетски приоритет и дали добила реална финансиска поддршка. Финансискиот статус ќе се прикажува одвоено од статусот на реализација, бидејќи активност може да доцни поради недостиг на средства, но може да постои и обратна ситуација — средства да се обезбедени, а активноста сепак да не се реализира.

5. Извори на податоци и начини на прибирање на податоци

Следењето ќе се заснова на комбинација од примарни и секундарни извори на податоци, за наодите да бидат што е можно поцелосни, проверливи и вкрстени.

5.1. Канцелариско истражување

Канцелариското истражување ќе биде континуиран метод за прибирање и анализа на јавно достапни информации. Тоа ќе опфати систематски преглед на службени веб-страници на институциите, „Службен весник“, , извештаи, стратегии, акциски планови, подзаконски акти, одлуки, протоколи, прирачници, јавни бази на податоци, регистри, портали и буџетски документи.

Преку овој метод ќе може редовно да се следи формалниот напредок, да се идентификуваат релевантни докази и да се утврди дали реализираните активности создале конкретна нова состојба во пракса.

Дополнително кон ова, а за следење на ефектите ќе се користат и медиумски објави, новинарски истражувања, соопштенија, јавни настапи на институции, реакции на засегнати страни и други јавно достапни извори. Тие нема да бидат единствена основа за утврдување на реализацијата, но ќе помогнат да се види дали одредена активност навистина создала практична и видлива промена.

Особено ќе бидат корисни за препознавање ефекти што веќе се чувствуваат во пракса, за проверка дали новите решенија навистина се применуваат и за утврдување на разликата меѓу формалното исполнување и фактичката состојба.

5.2. Пријави од корисници на платформата

Методологијата предвидува да се разгледуваат и информации доставени од корисници на платформата. Овој извор е важен затоа што внесува искуства од терен - од граѓани, организации, медиуми и професионални заедници - кои можат да укажат на нецелосна примена на мерките, практични проблеми во функционирањето на нови системи или недостиг од јавно достапни информации.

Таквите пријави нема автоматски да се сметаат за потврден доказ. Тие ќе служат како сигнал што треба дополнително да се провери и вкрсти со други извори. Така, платформата нема да биде само место за објава на податоци, туку и канал за прибирање информации за тоа како мерките функционираат во пракса.

5.3. Барања за пристап до информации од јавен карактер

Еден од главните инструменти за дополнително прибирање податоци ќе бидат барањата за пристап до информации од јавен карактер. Тие ќе се користат кога нема доволно јавно достапни информации за статусот на реализација, кога е потребно да се обезбедат документи и извештаи, кога треба да се потврди дали активната навистина е реализирана, како и кога треба да се утврди дали институцијата побарала, добила и реализирала средства.

Овој инструмент ќе биде особено важен за финансиската компонента на следењето, бидејќи податоците за буџетското планирање и реализација на конкретни мерки често не се јасно и детално прикажани во јавно објавените документи.

5.4. Дополнителни квалитативни методи

Покрај наведените извори, методологијата предвидува и користење на квалитативни методи за прибирање податоци, како што се фокус групи и полуструктурирани интервјуа со претставници од надлежни институции, граѓански организации, експерти и други релевантни чинители.

Овие методи ќе се користат кога е потребно подлабоко разбирање на степенот на имплементација, кога постојат нејаснотии или контрадикторни информации од други извори, како и за утврдување на практичните предизвици во спроведувањето на мерките.

Податоците добиени преку овие методи нема да се користат како единствен доказ, туку ќе служат за дополнување и вкрстување со други извори на информации.

6. Оценување на степенот на реализација: семафор систем

Статусот на секоја активност ќе се определува преку едноставен семафор систем со четири категории: зелено, жолто, црвено и бело.

Статусот на активностите се прикажува преку визуелен семафор систем, кој овозможува јасно и разбирливо следење на напредокот.

Системот ги вклучува следните категории:

- Црвено – активната не е реализирана или рокот е пробиен без напредок;
- Жолто – активната е делумно реализирана или се спроведува со отстапувања;
- Зелено – активната е целосно реализирана со проверлив доказ;
- Бело – за активната сè уште не е настапен рокот за реализација или не е предмет на тековно следење во конкретниот извештаен период.

Оценката за статусот првенствено се дава на ниво на активност, бидејќи активната е основната единица на анализа во методологијата. По потреба, оценките може да се агрегираат и на ниво на мерка, област/сектор, институција и целата Стратегија.

Методологијата предвидува приоритетно следење на избрани активности, врз основа на нивната релевантност, рокови и очекуван ефект. Активностите за кои не е настапен рокот за реализација или не се во фокусот на следење во дадениот период се означуваат со бела боја, без детална оценка на нивниот статус.

Семафор оценките ќе можат да се агрегираат и по надлежна институција, со цел да се прикаже колкав дел од активностите за кои институцијата е задолжена се реализирани, делумно реализирани, нереализирани или сè уште недоспеани. При ваквиот приказ ќе се води сметка за бројот, роковите и сложеноста на активностите.

7. Мерење на ефектите:

пристап заснован на нова практична состојба

Мерењето на ефектите се врши само за активности кои се оценети како целосно или делумно реализирани (зелено или жолто). За активности означени со црвена или бела боја, ефектот по правило не се оценува, бидејќи активностата или не е реализирана, или не е предмет на детална оценка во конкретниот извештаен период.

Мерењето на ефектите ќе се темели на едно клучно прашање: дали реализираната активност создала нова практична состојба што може да се види, користи или провери? Ова прашање се поставува откако ќе се утврди дека активностата е реализирана или барем делумно реализирана.

Оценката за ефектот не претставува мерење на долгорочното влијание, туку се однесува на непосредни и проверливи резултати што произлегуваат од конкретната активност.

Во зависност од одговорот, ќе се користат три оценки:

7.1. Ефект – да

Оваа оценка се дава кога имплементацијата на одредена активност довела до јасна и видлива промена во пракса. Со други зборови оценката покажува дека нешто конкретно е направено и дека граѓаните можат да ја почувствуваат промената во пракса. Колку за појаснување и низ пример, станува збор за ситуација во која што како резултат на променет закон во кој што е предвидена задолжителна обврска за тоа, јавно се објавуваат информации во однос на постапките за јавни набавки, па на тој начин јавноста има непосреден увид во начинот на кој што се трошат јавните пари, а сето тоа директно ја намалува можноста за злоупотреба.

7.2. Ефект – ограничен или нецелосен

Оваа оценка се користи кога постои одредена промена, но таа е ограничена, нецелосна или сè уште недоволно функционална. Тоа може да биде случај кога е донесен закон без подзаконски акти, изработен е модул што не се користи, формирана

е работна група без активност или се објавени податоци што не се целосни и употребливи.

7.3. Ефект – не може да се оцени

Оваа оценка се користи кога природата на активността или фазата во која се наоѓа не дозволува да се утврди непосреден ефект. Кај аналитички или подготвителни активности често е прерано да се каже дали е создадена нова практична состојба.

7.4. Ефект – не (нема ефект)

Оваа оценка се користи кога активността е формално реализирана, но поминало доволно време, а таа воопшто не предизвикала нова практична состојба ниту пак реална промена во постапувањето на институциите.

Резултатите од оценувањето (мерењето) на ефектот за имплементирани активности ќе биде наративно прикажано и јавно достапно на Интерактивната платформа за мониторинг како и во рамки на подготвените извештаи во сенка.

8. Финансиско следење на имплементацијата на Стратегијата

Финансиското следење е составен дел од методологијата и има за цел да обезбеди увид во тоа дали зад планираните активности стои соодветна финансиска поддршка и дали таа реално се користи. Следењето се заснова на анализа на буџетското планирање, одобрување и реализација на средства за конкретни активности, при што се користат податоци од јавни документи, барања за пристап до информации и други релевантни извори.

Финансиското следење не се спроведува изолирано, туку во поврзаност со оценувањето на степенот на реализација со цел да се утврди дали евентуалниот недостиг или неефикасно користење на средствата влијае врз спроведувањето на активностите.

Финансиските податоци ќе се следат првенствено на ниво на активност, а по потреба ќе се сумираат и на ниво на мерка, област/сектор, институција и цела Стратегија. Ќе се проверува дали за активноста биле побарани средства, дали средствата биле одобрени, во кој износ и во кој обем биле реализирани, при што посебно ќе се евидентира изворот на финансирање (дали средствата се обезбедени од државниот буџет или преку надворешни донатори).

8.1. Финансиски семафор

Степенот на финансиска поддршка за активностите се прикажува преку поедноставен семафор систем.

Се користат следните категории:

- Зелено – средствата се побарани, одобрени и во најголем дел реализирани;
- Жолто – средствата се одобрени, но нивната реализација доцни или има отстапување меѓу побараното и одобреното износно ниво. На платформата ова ќе содржи посебно појаснување каде настанал застојот;
- Црвено – Не се побарани средства, одбиени се од Министерството за финансии, или иако се одобрени, реализацијата е 0%. На платформата ќе се прикажува конкретната причина (на пр. „одбиено барање“ или „неалоцирани средства“);
- Бело – финансиското следење не е релевантно во дадениот период.

Финансиската оценка ќе се дава одвоено од оценката за реализација на актив-носта. Ова е важно затоа што една активност може да доцни поради недостиг на средства, но може да постои и обратна ситуација — средства да се побарани или одобрени, а активната сепак да не се реализира.

Финансискиот семафор нема да претставува самостојна оценка за успешноста на институцијата, туку дополнителен показател за тоа дали активностите се поддржани со соодветни ресурси и дали тие ресурси се користат во функција на нивното спроведување.

9. Верификација и вкрстување на податоците

За да се обезбеди точност, секој наод треба да се потврди преку најмалку два извори, секогаш кога тоа е можно. Податок за имплементирана активност, на пример, може да се провери преку службен документ и веб-објава; податок за практичен ефект преку службен извор и медиумска или корисничка потврда; а финансиски податок преку буџетски документ и одговор по барање за пристап до информации.

Посебно внимание ќе се посветува на разликувањето меѓу:

- формално исполнување на активността (постоење на документ или одлука);
- фактичка примена (дали решението навистина се користи или спроведува);
- постоење и користење на финансиска поддршка.

Овој пристап овозможува да се избегне активността да биде оценета како „реализирана“ само врз основа на формален доказ, без да се провери дали постои реална примена и практичен резултат.

Во случаи кога не е можно да се обезбеди потврда од повеќе извори, тоа јасно ќе се наведе во образложението на оценката, со цел да се задржи транспарентноста и да се укаже на ограничувањата на достапните податоци.

10. Прикажување на податоците на платформата

Резултатите од следењето ќе се објавуваат и прикажуваат на јавна интерактивна платформа. Платформата ќе го опфати целиот Акциски план, односно сите мерки и активности предвидени во него, со можност за различен степен на деталност во зависност од извештајниот период, роковите и достапноста на податоците.

Податоците ќе се прикажуваат на најмалку четири нивоа: поединечна активност, мерка, област/сектор и цела Стратегија. Дополнително, платформата ќе овозможи и институционален приказ на спроведувањето.

За секоја активност или мерка, платформата ќе содржи: назив, област/сектор, надлежна институција, рок, индикатор од Акцискиот план, статус на реализација, оценка за ефект, финансиски статус, кратко образложение, извор или доказ и датум на последно ажурирање.

Платформата треба да овозможи филтрирање по област/сектор, институција, рок, статус на реализација, финансиски статус и оценка за ефект. Исто така, треба да овозможи агрегирани прикази за бројот на зелени, жолти, црвени и бели активности, преглед на финансиските податоци на ниво на мерка, институција, област/сектор и цела Стратегија, како и простор за пријави или информации од корисници.

10.1. Рангирање на институции

Интерактивната платформа овозможува динамичен приказ на податоците преку посебни функции за рангирање и филтрирање на надлежните институции, со цел да се обезбеди јавен увид во нивната ефикасност при спроведувањето на Стратегијата. Системот за рангирање се темели на два клучни параметри:

- **Временска ефикасност (реализација на рокови):** Функцијата овозможува автоматско генерирање преглед на институциите според процентот на навремено завршени обврски (зелен статус), наспроти оние кај кои е евидентирано надминување на предвидените рокови или целосен застој во постапувањето (црвен статус).
- **Суштински напредок (измерен ефект):** Ова рангирање воспоставува дистинкција меѓу институциите кои имаат само формално исполнети активности (како донесување на интерни акти, планови или деловници без практична примена) и институциите чии преземени мерки генерирале реални промени и видливи ефекти во пракса.

Преку примена на напредни филтри, корисниците на платформата можат да ги селектираат институциите и активностите кои се идентификувани како критични точки во системот, односно оние со најголеми доцнења или со отсуство на конкретен ефект врз антикорупциските политики.

11. Ризици поврзани со недонесување или неспроведување на Стратегијата

Методологијата ги зема предвид и ризиците поврзани со евентуално недонесување на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2026–2030 и Акцискиот план за нејзино спроведување, како и ризиците од застој, одложување или недоволно спроведување по нивното донесување.

11.1. Ризик од недонесување на Стратегијата и Акцискиот план

Доколку Стратегијата или Акцискиот план не бидат донесени во предвидениот рок, следењето ќе се насочи кон анализа на самиот процес на нивно подготвување и донесување.

Во тој случај, со посебна анализа ќе се оценува текот на процесот, причините за евентуалниот застој, институционалното постапување, степенот на транспарентност, вклученоста на релевантните чинители и факторите што влијаеле врз одложувањето.

За оваа анализа ќе се користат истите извори и методи предвидени со методологијата, вклучително јавни документи, информации добиени преку барања за пристап до информации од јавен карактер, канцелариско истражување, медиумски објави, интервјуа, фокус групи и други релевантни извори.

Наодите од оваа анализа ќе се прикажуваат во рамки на извештаите, како посебен аналитички дел, а по потреба може да бидат вклучени и во интерактивната платформа, во форма што одговара на природата на процесот.

11.2. Ризици од застој или недоволно спроведување

Доколку Стратегијата и Акцискиот план бидат донесени, но се појави застој, одложување или недоволно спроведување на предвидените активности, методо-

логијата ќе овозможи идентификување и прикажување на главните ризици што влијаат врз имплементацијата.

Таквите ризици може да вклучуваат ненавремено постапување на надлежните институции, недоволна меѓуинституционална координација, недостиг на финансиски средства, нејасни надлежности, ограничена транспарентност, недостапност на податоци, промени во роковите, како и активности што се реализирани само формално, без практична примена.

Овие ризици ќе се идентификуваат преку вкрстување на податоците добиени од различни извори, вклучително службени документи, одговори по барања за пристап до информации од јавен карактер, јавно достапни податоци, медиумски објави, пријави од корисници, интервјуа и други релевантни извори.

Ризиците нема да се третираат како самостојна оценка за успехот или неуспехот на институциите, туку како дополнителен аналитички елемент што помага да се објасни зошто одредени активности доцнат, се спроведуваат ограничено или не создаваат очекуван практичен ефект.

Наодите за ризиците ќе се прикажуваат во извештаите и, каде што е соодветно, на интерактивната платформа, со цел јавноста да има увид не само во тоа дали активностите се реализирани, туку и во причините за доцнење, застој или ограничен ефект.

12. Ограничувања на методологијата

Методологијата е поставена да биде реалистична, проверлива и применлива, но има и свои ограничувања. Точноста и сеопфатноста на наодите ќе зависат од достапноста, квалитетот и навременоста на податоците што ги објавуваат или доставуваат надлежните институции.

Во одредени случаи може да биде тешко прецизно да се утврди степенот на реализација на активностa, особено кога информациите се непотполни, неажурирани или различно прикажани во различни извори. Дополнително, кај дел од активностите може да биде тешко да се изолира нивниот непосреден ефект, особено кога тие се дел од пошироки реформски процеси или зависат од реализација на други активности.

Финансиското следење исто така има ограничувања, бидејќи буџетските податоци не секогаш се водат или објавуваат на ниво на поединечна активност или мерка. Во такви случаи ќе биде потребно дополнително вкрстување на податоците, барање информации од институциите и внимателно толкување на достапните финансиски податоци.

Методологијата не претендира да го мери долгорочното влијание на секоја активност врз намалувањето на корупцијата или врз целокупното функционирање на институциите. Нејзиниот фокус е на проверка на реализацијата, непосредните ефекти и постоењето на финансиска поддршка.

Токму затоа, оценките и наодите ќе се темелат на достапни и проверливи информации, а во случаи кога податоците се ограничени или не може да се обезбеди потврда од повеќе извори, тоа ќе биде јасно наведено во образложението. На овој начин методологијата обезбедува транспарентен пристап и овозможува јавноста да разбере не само што е утврдено, туку и врз основа на кои податоци и со какви ограничувања.

13. Заклучни напомени

Оваа методологија обезбедува рамка за објективна процена на имплементацијата на антикорупциските политики, правејќи јасна разлика меѓу формалното исполнување на обврските и нивниот суштински ефект во пракса. Преку примена на семафор системот и следењето на конкретните промени, се овозможува прецизно лоцирање на институционалната одговорност и на специфичните причини за евентуалните застои во реализацијата.

Со воспоставувањето на систем за генерирање споредливи и проверливи податоци, документот служи како основа за континуиран мониторинг на институционалните обврски. Јавната достапност на наодите и нивното транспарентно прикажување преку интерактивната платформа овозможуваат зголемена отчетност на институциите, со што методологијата се позиционира како функционален инструмент за поддршка и поефикасно спроведување на Националната стратегија.

АНЕКС 1: Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2026–2030 и Акциониот план за нејзино спроведување 2026-2030 со утврдени мерки за следење

